

Text dokumentu č. 141/1867 Ř. z., s úč. není známo, nezrušen

141

Zákon

ze dne 21. prosince 1867

Jimžto se změňuje základní zákon o zastupitelstvu říšském, daný dne 26. února 1861

Má platnost v Čechách, v Dalmatsku, v Haliči a Vladimířsku s Krakovskem, v Rakousích pod Enží a nad Enží, Salcburku, Štýrsku, Korutanech, Krajinsku, Bukovině, Moravě, Slezsku, Tyrolsku a Vorarlbersku, Istriansku, Gorici a Gradištku, též v městě a v okršlku Trstském.

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi změnit **základní** zákon o zastupitelstvu říšském, daný dne 26. února 1861, kterýž zníti má takto:

§ 1

Ku společnému zastupování království Českého, Dalmatského, Haličského a Vladimířského s velkovojevodstvím Krakovským, arcivojevodství Rakouského pod Enží a nad Enží, vojvodství Salcburského, Štýrského, Korutanského, Krajinského a Bukovinského, markrabství Moravského, vojvodství Horno- a Dolnoslezského, knížecího hrabství Tyrolského a země Vorarlberské, markrabství Istrianského, knížectví hrabství Gorického a Gradištského a města i okršlku Trstského ustanovena jest rada říšská.

Nikdo nemůže zároveň býti údem obojí sněmovny.

§ 2

Údy sněmovny panské jsou rodem zletilí princové císařského domu.

§ 3

Dědičnými údy sněmovny panské jsou zletilé hlavy zdejších rodů šlechtických, které v královstvích a zemích radou říšskou zastoupených rozsáhlými statky vynikají a kterýmž císař Pán důstojenství dědičného rady říšského propůjčí.

§ 4

Údy sněmovny panské dle vysokého svého důstojenství církevního v královstvích a zemích radou říšskou zastoupených jsou všichni arcibiskupové a ti biskupové, jimž přísluší důstojenství knížecí.

§ 5

Císaři zůstaveno jest, povolati z království a zemí v radě říšské zastoupených za doživotné údy do

sněmovny panské muže výtečné, kteří sobě o stát neb církev, vědy neb umění zásluh dobyli.

§ 6

Do sněmovny poslanecké přijde dvě stě tři poslanců zvolených, jenž budou království a země v tomto počtu zastupovati:

království České	54
království Dalmatské	5
království Haličské a Vladimířské s velkovojevodstvím Krakovským	38
arcivévodství Rakouské pod Enží	18
arcivévodství Rakouské nad Enží	10
vojvodství Salcburské	3
vojvodství Štyrské	13
vojvodství Korutanské	5
vojvodství Krajinské	6
vojvodství Bukovinské	5
markrabství Moravské	22
vojvodství Hornoslezské a Dolnoslezské	6
knížecí hrabství Tyrolské	10
zemi Vorarlberskou	2
markrabství Istrianské	2
knížecí hrabství Gorické a Gradištské	2
město Trst s okrškem	2

§ 7

Poslanci, pro každou zemi v počtu výše položeném ustanovení, budou od sněmu té země přímo zvoleni a do rady říšské posláni.

Tato volba konati se bude nadpoloviční většinou hlasů tím způsobem, aby údové sněmovny poslanecké, kolik jich dle přídatku ke zřízení zemskému připojenému na jisté obvody, města a korporace vychází, zvoleni byli z poslanců sněmovních týchž obvodů, měst a korporací.

Změny v ustanovených skupeních potahmo v obvodech, městech a korporacích, též v rozdělení poslanců, kteří se voliti mají, mezi jednotlivá skupení, stanou se k návrhu sněmů zemských zákonem

říšským.

Nastaly-li by výjimkou případnosti takové, že by údové sněmovny poslanecké od sněmu vyslání býti nemohli, může císař Pán naříditi, aby byli v obvodech, městech a korporacích přímo voleni. Toto přímé volení staň se tím způsobem, že údové sněmovny poslanecké, kolik jich dle zřízení zemských na jistá skupení vychází, zvolí se skrze voliče téhož skupení, jenž mají právo, voliti do sněmu. Širší ustanovení, jak se takové přímé volby konati mají, dána budou zákonem říšským, a týmž zákonem ustanoví se také okresy volební.

§ 8

Veřejní úředníci a funkcionáři do sněmovny poslanecké zvolení nemají k vykonávání svého mandátu zapotřebí dovolené.

§ 9

Císař pojmenuje presidenta a vicepresidenty panské sněmovny ze členů této sněmovny na čas sesí. Sněmovna poslanecká zvolí presidenta i vicepresidenty ze sebe. Ostatní funkcionáře vyvolí si každá sněmovna sama.

§ 10

Rada císařská bude od Císaře svolána každý rok a to pokud možné v měsících zimních.

§ 11

K působnosti rady říšské náležejí věci všeliké, vztahující se k právům, povinnostem a potřebám, které jsou všem královstvím a zemím v radě říšské zastoupeným společné, pokud se dle úmluvy se zeměmi koruny Uherské učiněné nebudou mezi těmito zeměmi a mezi jinými zeměmi mocnářství vyřizovati společně.

Přísluší tedy k působnosti rady říšské:

- a) zkoušeti a schvalovati smlouvy obchodní a takové smlouvy státní, jimiž by se říši nebo některé části její uložilo nějaké břemeno aneb některým občanům nějaký závazek, nebo jimiž by se stala nějaká změna v obvodu království a zemí v radě říšské zastoupených;
- b) příslušejí k ní všeliké záležitosti, ježto se vztahují ke způsobu povinnosti vojenské, též k tomu, jak se má tato povinnost spořádati a jak dlouho má trvati, mimo to a zvláště přísluší k ní výroční povolování vojska, ježto se má postavit, a obecná ustanovení, týkající se dávání přípráže, a stravování i ubytování vojska;
- c) náleží k ní, ustanovovati na jisto předchozí rozpočty státního hospodářství, a zvláště dávati výroční povolení k vybírání daní, dávek a důchodků; zkoušeti závěry počtů státních a resultátů hospodaření s financemi, dávati absolutorium; zaváděti nové výpůjčky, konvertovati nynější dluhy státní, prodávati, zjinačovati neb zavazovati nemovitě jmění státní; kromě toho k ní náležejí zákonodárství v příčině monopolů a regalíí a vůbec všeliké záležitosti finanční, ježto jsou královstvím a zemím v říšské radě zastoupeným společné;
- d) přísluší k radě říšské pořádati peněžnictví, mince a bankovníctví cedulní, též věci celní a obchodní, telegrafství, poštovníctví, železnice, plavbu a jiné komunikace říšské;

- e) náleží k ní zákonodárství kreditní, bankovní, privilejní a živnostenské, vylučující zákonodárství, týkající se práv propinačních, též zákonodárství v příčině míry a váhy a ochrany známek a vzorů;
- f) přísluší k ní zákonodárství medicínské, též zákonodárství v příčině ochrany od epidemií a nemocí dobytčích;
- g) zákonodárství v příčině práva občanství státního, práva domovského, policie nad cizinci a pasovníctví, jakož i sečtení lidu;
- h) zákonodárství v příčině poměrů konfesionálních, v příčině práva spolčování a shromažďování se, v příčině tisku a ochrany duchovního majetku;
- i) náleží radě říšské, ustanovovati základní pravidla, vyučování na školách obecných a na gymnásiích, a dávatí zákony v příčině universit;
- k) přísluší k ní zákonodárství v příčině sudství trestního, trestání policejního a práva občanského, vyjímajíc zákonodárství, týkající se vnitřního zřízení knih veřejných a věcí takových, ježto dle zřízení zemských a dle tohoto zákona základního náležejí k působnosti sněmů; mimo to přísluší k radě říšské zákonodárství v příčině práva obchodního a směnečného, námořského, horního a lenního;
- l) přísluší k ní zákonodárství v příčině základů organizace úřadů soudních a správních;
- m) náležejí k radě říšské zákony, ježto vydány budou za příčinou ve skutek uvedení státních zákonů základních o obecných právech občanů státních, o soudu říšském, o moci soudcovské, vládní a vykonávací, a ježto se tam přivádějí;
- n) náleží k ní zákonodárství v příčině věcí, kteréž se vztahují k povinnostem a poměrům jednotlivých zemí mezi sebou, a
- o) zákonodárství, týkající se toho, jak se vyřizovati mají záležitosti, které dle úmluvy se zeměmi ke koruně uherské náležejícími učiněné, prohlášeny jsou za společné.

§ 12

Všeliké jiné věci zákonodárské, kteréž v tomto zákoně nejsou výslovně radě říšské vyhrazeny, příslušejí k působnosti sněmů království a zemí v radě říšské zastoupených a budou v těchto sněmích a s nimi způsobem ústavním vyřizovány.

Pak-li by se však některý sněm usnesl o tom, aby ta neb ona věc zákonodárská jemu zůstavená, byla vyjednávána a vyřizována v radě říšské, přenešena bude věc taková v případnosti této a pokud se týče tohoto sněmu, v působnost rady říšské.

§ 13

Návrhy zákonů docházejí co předlohy vládní k radě říšské. Také rada říšská má právo, navrhovati zákony u věcech k působnosti její náležejících.

Ke každému zákonu potřebí, aby se v příčině jeho obě sněmovny shodovaly a aby došel potvrzení císařského.

Nemohly-li by se obě sněmovny po několikeré poradě v některém zákoně finančním shodnouti o tu neb onu položku toho zákona aneb v zákoně o rekrutech o to, jak velký kontigent se má sebrati, pokládá se menší číslo za povolené.

§ 14

Bylo-li by v tom čase, když rada říšská není shromážděna, zapotřebí, učiniti nějaké pilné opatření, k němuž dle ústavy se vyhledává přivolení její, tedy se může pod odpovídáním veškerého ministerstva císařským nařízením učiniti, pokud nemá za účel nějaké změny základního zákona státního, nemá se jím nijakého trvalého břemena na poklad státní uvaliti, a pokud se netýče prodeje nějakého statku státního. Taková nařízení mají moc zákona prozatím vydaného, když se v nich všichni ministři podepíší a když se vyhlásí, táhnouc se výslovně k tomuto ustanovení základního zákona státního.

Moc zákona těchto nařízení pomine, když by vláda opominula, předložiti je ku schválení radě říšské, která se nejprve po jich vyhlášení sejde, a to předkem sněmovně poslanecké ve čtyřech nedělích po jejím sejití, aneb když by taková nařízení nebyla od té neb oné sněmovny rady říšské schválena.

Veškeré ministerstvo odpovídá z toho, aby se takovým nařízením, jak mile pozbyla moci zákona prozatím vydaného, ihned platnost odejmula.

§ 15

Abysnesení rady říšské bylo platné, potřebí, aby ve sněmovně poslanecké bylo sto úduv přítomno a ve sněmovně panské čtyřicet, a v obojí sněmovně potřebí absolutní většiny hlasů úduv přítomných.

K platnému usnášení, aby se stala změna nějaká v tomto zákoně základním, též v základních zákonech státních o obecných právech občanů státních království a zemí v radě říšské zastoupených, o ustanovení soudu říšského, o moci soudcovské, jakož i o užívání moci vládní a vykonávací, potřeby většiny nejméně dvou třetin hlasů.

§ 16

Údové sněmovny poslanecké nemají od svých voličů nijakých instrukcí přijímati. Údové rady říšské nemohou pro hlasování, v povolání svém konané naprosto k odpovídání přidržování býti, pro to však, co u povolání svém mluvili, mohou k odpovídání přidržení býti jen od sněmovny, k níž náležejí.

Žádný úd rady říšské nemůže po čas sesí pro nějaký čin trestný bez přivolení sněmu zatčen nebo od soudu stíhán býti, leč by byl při samém skutku postižen.

I také kdyby úd rady říšské při samém skutku byl postižen, povinen jest soud, oznámiti ihned presidentovi sněmovny, že byl zatčen.

Požádá-li sněmovna za to, budiž zatčení zdviženo aneb stíhání na celou dobu zasedání odloženo. Téhož má sněmovna právo žádati, kdyby některý úd její byl zatčen neb ve vyšetřování vzat mimo dobu zasedací.

§ 17

Údové rady říšské mají právo hlasovací vykonávati osobně.

§ 18

Funkce údu z některé země do sněmovny poslanecké vyslaných pomine toho dne, kdy se sejde

nový sněm zemský. Údové tito mohou zase do sněmovny poslanecké zvoleni býti.

Sejde-li se některý úd sněmovny poslanecké smrtí, pozbude-li způsobilosti osobní, býti údem rady říšské aneb nemůže-li jím býti pro nějakou trvalou překážku, vzdá-li se mandátu co poslanec rady říšské, anebo přestane-li býti poslancem sněmu zemského, koná se nová volba.

§ 19

Odročení rady říšské a rozpuštění sněmovny poslanců stane se z nařízení císařova. Byla-li sněmovna poslanecká rozpuštěna, zavede se dle § 7 nové volení.

§ 20

Ministrové a správcové úřadů centrálních mají právo, ve všech poradách účastenství míti a svých předloh buď sami osobně aneb skrze vyslaného svého obhajovati. Každá sněmovna může žádati, aby ministři byli přítomni. Kdykoli pak ministři za to požádají, mají býti slyšeni. Právo, spolu hlasovati, mají však jen tehda, když jsou údy té neb oné sněmovny.

§ 21

Každá sněmovna rady říšské má právo, ministry ve všem, čeho obor působnosti její vyhledává, interpelovati, správní výkony vládní zkoušeti, v příčině petic došlých zprávy na vládě žádati, komise jmenovati, jimž ministeria jsou povinna náležitou informaci vydati, a mínění ve způsobě adres nebo resolucí pronášeti.

§ 22

Kterak zastupitelstva mají vykonávati kontrolu nad dluhem státním, ustanoveno bude zvláštním zákonem.

§ 23

Sezení obojí sněmovny rady říšské jsou veřejná.

Každá sněmovna má právo, ve zvláštních případech od veřejnosti upustiti, když za to požádá prezident nebo alespoň deset údův a když sněmovna po odstranění posluchačstva se na tom ustanoví.

§ 24

Širší ustanovení, jak obě sněmovny mají spolu obapolně a s jinými úřady jednati a si dopisovati, obsažena jsou v zákoně o jednacím řádu rady říšské.

Ve Vídni, dne 21. prosince 1867.

František **Josef** m. p.
Svob. pán **Beust** m. p.
Hrabě **Taaffe** m. p.
Svob. pán **John** m. p., p. podm.
Svob. pán **Becke** m. p.

Rytíř Hye v. r.

Text dokumentu č. 142/1867 Ř. z., s úč. není známo, nezrušen

142

Základní zákon státní

daný dne 21. prosince 1867

o obecných právech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených

Má platnost v Čechách, Dalmatsku, Haliči a Vladimířsku s Krakovskem, v Rakousích pod Enží, Salcbursku, Štýrsku, Korutansku, Krajinsku, v Bukovině, Moravě, Slézsku, Tyrolsku, Vorarlbersku, Istriansku a Gradištku, též v městě a okrštku Trstském

(Obsaž. v částce LXI. zákonníka říšského, č. **142**, str. 394, vyd. a rozesl. dne 22. prosince 1867).

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi vydati nížepoložený základní zákon o obecných právech občanů státních, a naříditi takto:

Článek 1

Všichni obyvatelé náležející ku královstvím a zemím v radě říšské zastoupeným, mají obecné rakouské státní právo občanské.

Zákon ustanovuje, pod kterými výminkami kdo rakouského státního práva občanského může nabyti, jeho užívati a kdy a jak ho pozbude.

Článek 2

Před zákonem jsou všichni státní občané rovni.

Článek 3

Všichni občané státní mohou rovnou měrou veřejných úřadův dojíti. Aby cizozemci veřejných úřadův dojíti mohli, potřebí, aby prvé nabyli rakouského státního práva občanského.

Článek 4

Volné stěhování se osob a jmění v mezích státu ničím není obmezeno.

Každému občanu státnímu, který v některé obci bydlí a platí v ní daň ze svého majetku nemovitého, ze svého výtěžku nebo příjmu, přísluší právo, voliti a volenu býti do zastupitelstva obecního, pod týmiž výminkami, jako příslušníkům obce.

Svoboda, vystěhovati se ze země, obmezena jest z příčiny státu toliko brannou povinností.

Obchodně vybírati se může jedině tehda, když se užije reciprocity.

Článek 5

Jmění jest neporušitedlné. Mimo vůli může se někomu odejmouti něco, což jeho jest, jen v těch případnostech, a tím způsobem, jak ustanovuje zákon.

Článek 6

Každý občan státní může na každém místě v státě se zdržovati a bydleti, jakýchkoli věcí nemovitých nabývati a jimi volně vládnouti, též pod výminkami zákonem vyměřenými jakou koli živnost provozovati.

Spůsobem zákona a z příčin obecného dobrého dopouští se, by se obmezilo právo, mrtvé ruce statků nemovitých nabývati a k té ruce jimi vládnouti.

Článek 7

Všeliký svazek poddanství a člověčenství navždy jest zrušen. Všeliká povinnost nebo vybývání, z důvodů rozděleného práva vlastnického na nějakém statku nemovitém záležející, může se vykoupiti, aniž jest dovoleno, příště statků nemovitých podobnými povinnostmi nevykupitedlnými zavazovati.

Článek 8

Svoboda osobní jest pojištěna.

Zákon, daný dne 27. října 1862 (č. **87** zákonníka říšského) pro ochranu svobody osobní, prohlašuje se tímto za část' tohoto základního zákona státního.

Byl-li by kdo proti zákonu zatčen aneb zatčení jeho prodlouženo, vzejde z toho státu povinnost, nahraditi mu za takové ublížení škodu.

Článek 9

Právo domácí jest neporušitedlné.

Článek 10

Tajnost psaní nebudiž porušována, a psaní zabavována buďte dle zákonů o tom vydaných toliko v případech války aneb z rozkazu soudcovského, leč že by byl někdo dle zákona zatčen nebo by bylo v domě hledáno.

Článek 11

Každému přísluší právo petiční.

Petice pod společným jménem podávati se mohou jenom od korporací neb spolků zákonem uznaných.

Článek 12

Rakouští občané státní mají právo se shromažďovati a spolky činiti. Jak se těchto práv má užívati, ustanovuje se zvláštními zákony.

Článek 13

Každý má právo, mínění své v mezích zákonem slovem, písmem, tiskem nebo vyobrazením volně pronášeti.

Tisku není dovoleno ani pod censuru dávat, ani propůjčováním koncesí obmezovati. Administrativní záповědi poštovské k zdejším věcem tištěným se nevztahují.

Článek 14

Úplná svoboda víry a svědomí každému jest pojištěna.

Požívání práv občanských a politických nezávisí na vyznání víry; však povinností občanským nemůže býti vyznání náboženské na újmu.

Nikdo nemůže přidržován býti k nějakému výkonu církevnímu aneb k účastenství v nějaké slavnosti církevní, není-li postaven pod mocí někoho jiného, který dle zákona k tomu má právo.

Článek 15

Každá církev a společnost náboženská zákonem uznaná má právo, náboženství společně a veřejně provozovati, své záležitosti vnitřní a své moci pořádati a spravovati, ústavy, fundace a fondy ku potřebám náboženství, vyučování a dobročinnosti ustanovení držeti a jich užívati; jest však, jako každá společnost, poddána obecným zákonům státním.

Článek 16

Přivržencům vyznání náboženského, které není zákonem uznáno, dovoleno jest, v domě náboženství provozovati, pokud takové provozování není ani proti zákonu, ani proti mravopovědnosti.

Článek 17

Věda a učení vědecké jest svobodné.

Každý občan státní má právo, ústavy vyučovací a výchovaci zřizovati a na nich vyučovati, když dle zákona prokáže, že jest k tomu způsobilý.

Vyučování domácí není tímto způsobem obmezeno.

O vyučování náboženství ve školách přísluší péči míti církvi neb společnosti náboženské, již se dotýče.

Státu náleží v příčině veškerého vyučování výchovatelství právo nejvyššího řízení a dozorství.

Článek 18

Každý má toho vůli, vyvoliti si své povolání a vzdělati se k němu, jak a kde mu libo.

Článek 19

Všichni národové v státě mají rovné právo, a každý národ má neporušitelné právo, chovati a vzdělávati národnost a řeč svou.

Rovné právo všech v zemích obvyklých řečí ve škole, úřadě a v životě veřejném od státu se uznává.

V zemích, v kterýchž bydlí několik národů, zřízena buďte veřejná učiliště tím způsobem, by se každému národu dostalo náležitých prostředků, vzdělati se ve své řeči, aniž by byl kdo nucen, učiti se druhému jazyku zemskému.

Článek 20

Pokud vláda odpovědná může práva, přivedená v člancích 8., 9., 10., 12. a 13., na čas a v některém místě zastaviti, vyměřeno bude zvláštním zákonem.

Ve Vídni, dne 21. prosince 1867.

František Josef m. p.
Svod. pán **Beust** m. p.
Svod. pán **Becke** m. p.
Svod. pán **John** m. p., p. podm.
Rytíř **Hye** m. p.
Bernard rytíř **Meyer** v. r.

Text dokumentu č. 144/1867 Ř. z., s úč. není známo, nezrušen

144

Základní zákon státní

ze dne 21. prosince 1867,

o moci soudcovské (Má platnost v Čechách, Dalmatsku, Haliči, Rakousích pod Enží, Salcbursku, Štýrsku, Korutanech, Krajinsku, Bukovině, Moravě, Slézsku, Tyrolsku a Vorarlbersku, Gorici a Gradištku, Istriansku a v městě i v okršliku Trstském a je obsažen v částce LXI. zákonníka říšského, č. 144, str. 398, vyd. a rozeslané dne 22. prosince 1867)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi vydati nížepoložený základní zákon státní o moci soudcovské a naříditi takto:

Článek 1

Všechna moc soudní ve státě vykonává se jménem císařovým.

Rozsudky a nálezy vydávají se jménem císařovým.

Článek 2

Organisace a kompetence soudů ustanoví se zákony zvláštními.

Soudcové mimořádní mohou místo míti jen v případech v zákonech napřed určených.

Článek 3

Moc soudů vojenských vyměřena bude zvláštními zákony.

Článek 4

Moc soudní v příčině přestoupení trestních zákonů policejních a důchodkových uspořádá se zákony.

Článek 5

Soudcové jmenují se od císaře nebo jeho jménem definitivně a na čas života.

Článek 6

Soudcové jsou u vykonávání svého úřadu soudcovského samostatní a nezávislí.

Oni mohou toliko v případech v zákoně ustanovených a toliko řádným nálezem soudcovským s úřadu svého sesazení, a jedině z nařízení správce soudu nebo vyššího soudu na čas úřadu zbavení býti, když se zároveň ta věc na příslušný soud vznese; na jiné místo konečně mohou přeloženi aneb mimo svou vůli na odpočinutí dáni býti jen v případech zákonem ustanovených usnešením soudním a šetříc forem předepsaných.

Toto nařízení však nevztahují se k případnostem, když toho vyhledávají změny v organisaci soudní, aby některý soudce jinam byl přeložen nebo aby byl dán na odpočinutí.

Článek 7

Soudům nepřísluší zkoušeti, zdali mají platnost zákonové náležitě vyhlášení. Však náleží na ně, pořadem instancí dle zákona vyměřeným rozhodovati, zdali nařízení jsou platná.

Článek 8

Úředníci soudcovští jsou povinni, činíce přísahu služební, také přísahati, že chtějí bez porušení zachovávatí základní zákony státní.

Článek 9

Pro porušení práva, kteréž způsobili u vykonávání úřadu svého úředníci soudcovští, může se ke státu nebo k těmto úředníkům kromě prostředků právních v řízení soudním ustanovených také žalobou přikročiti, kteréžto právo žalobní zvláštním zákonem se uspořádá.

Článek 10

Přelíčení před soudem rozeznávajícím jest ústní a veřejné u věcech práva civilního i trestního.

Výjimky z toho ustanoví zákon. V řízení trestním má platnost soud obžalovací.

Článek 11

Když jde o zločiny, na které jsou uloženy těžké tresty a které budou v zákoně pojmenovány, též když jde o zločiny a přečiny politické aneb nějakým spisem tištěným spáchané, rozhodovati budou o vině obžalovaného porotci.

Článek 12

Pro království a země v radě říšské zastoupené zřízen jest soud nejvyšší a kasační ve Vídni.

Článek 13

Císař má právo, dávat amnestii, odpouštět nebo mírniti tresty od soudů vyřknuté a promíjeti účinky právní odsouzeným, s výhradou obmezení, obsažených v zákoně o odpovědnosti ministrů.

Právo, nařizovati, aby se řízení trestního pro nějaký čin trestný nezavádělo aneb zavedené řízení trestní zastavilo, uspořádáno bude řádem soudu trestního.

Článek 14

Správa soudní bude od administrace ve všech instancích oddělena.

Článek 15

Kdykoli úřadu správnímu dle zákonů nynějších nebo těch, které příště budou vydány, přísluší rozhodovati v příčině odporujících sobě nároků osob soukromých, může ten, kdož by tímto rozhodnutím ve svých právech soukromých vzal škodu, proti straně druhé řádným pořadem práva moci hledati.

Měl-li by se mimo to někdo rozhodnutím nebo nějakým nařízením úřadu správního ve svých právech za zkrácena, má toho vůli, domáhati se práva svého před soudem správním ve veřejném a ústním řízení proti zástupci úřadu správního.

V kterých případech bude soud správní rozhodovati, jak bude složen a jak řízení před ním půjde předse, ustanoví se zvláštním zákonem.

František Josef m. p. v. r.
Svob. pán **Beust** m. p. v. r.
Hr. **Taaffe** m. p. v. r.
Svobodný pán **Becke** m. p. v. r.

Svobodný pán **John** m. p., p. podm. v. r.
Rytíř **Hye** m. p. v. r.
Z Nejvyššího nařízení:
Bernard rytíř **Meyer** m. p. v. r.

Text dokumentu č. 145/1867 Ř. z., s úč. není známo, nezrušen

145

Základní zákon státní

ze dne 21. prosince 1867,

o užívání moci vládní a vykonávací (Má platnost v Čechách, Dalmatsku, Haliči, Rakousích pod Enží a nad Enží, Salcbursku, Štýrsku, Korutanech, Krajinsku, Bukovině, Moravě, Slézsku, Tyrolsku a Vorarlbersku, Gorici a Gradištku, Istriansku, a v městě i okršlku Trstském a je obsažen v částce LXI. zákonníka říšského, č. 145, str. 400, vyd. a rozeslané dne 22. prosince 1867)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi vydati nížepoložený základní zákon státní o užívání moci vládní a vykonávací, a naříditi takto:

Článek 1

Císař jest posvátný, neporušitelný a neodpovědný.

Článek 2

Císaři přísluší vykonávati moc vládní skrze odpovědné ministry a skrze úředníky a zřízence pod nimi postavené.

Článek 3

Císaři přísluší jmenovati a propouštěti ministry a obsazovati k návrhu ministrů úřady ve všech odděleních služby státní, pokud zákon nic jiného nenařizuje.

Článek 4

Císaři přísluší udělovati tituly, řády a jiná vyznačení státní.

Článek 5

Císaři náleží vésti vrchní velitelství nad zbrojnou mocí, prohlašovati válku a činiti pokoj.

Článek 6

Císaři náleží činiti smlouvy státní.

Ku platnosti smluv obchodních a oněch smluv státních, jimiž se říši nebo některé části říše ukládají břemena nebo některým občanům povinnosti, potřebí přivolení rady říšské.

Článek 7

Právo mincovní vykonává se jménem císařovým.

Článek 8

Císař, uvazuje se u vládu, učiní u přítomnosti obojí sněmovny rady říšské slib přísězný:

„Že chce základní zákony království a zemí v radě říšské zastoupených neporušeně zachovávat i dle nich a zákonů obecných panovati.“

Článek 9

Ministři jsou z toho odpovědní, aby výkony vládní, připadající v obor jejich působnosti úřední, byly dle ústavy a zákona.

Zvláštní zákon obsahuje ustanovení o této odpovědnosti, též o tom, jak složen býti má soud, jenž v příčině obžalování ministrů rozhodovati bude, a jak má řízení před tímto soudem předsejiti.

Článek 10

Zákony vyhlašují se jménem císařovým, a to tak, že se v nich připomene přivolení zastupitelstev ústavních a že jsou podepsány od některého odpovědného ministra.

Článek 11

Úřadové státní mají v mezích své úřední působnosti právo, na základě zákonů nařízení vydávati, rozkazy dávat, a donucovati ty, kteří jsou jimi vázáni, aby jak tyto rozkazy, tak i zákony a nařízení zachovávali.

Zvláštními zákony vyměří se exekuční právo úřadů správních, též jaká práva má moc zbrojná, pro zachování veřejné bezpečnosti, pokoje a pořádku trvale zřízená nebo ve zvláštních případech svolaná.

Článek 12

Všichni služebníci státní odpovídají z toho v mezích své úřední působnosti, aby se základní zákonové státní zachovávali a práce dle zákonů říšských i zemských konaly.

Této odpovědnosti platnost zjednávat, povinni jsou orgánové moci exekutivní, pod jejich mocí disciplinární jsou ti neb oni služebníci státní postaveni.

Pokud služebníci státní dle civilního práva jsou zavázáni, nápravu učiniti za porušení práva, nějakým nařízením proti povinnosti učiněným způsobené, ustanovuje se zákonem o sobě.

Článek 13

Orgánové správy státní, činíce přísahu služební, povinni jsou také přísahati, že chtějí základní zákony státní neporušeně zachovávat.

Ve Vídni, dne 21. prosince 1867.

František Josef m. p. v. r.
Svobodný pán **Beust** m. p. v. r.
Svobodný pán **Becke** m. p. v. r.
Hr. **Taaffe** m. p. v. r.
Svobodný pán **John** m. p., p. podm. v. r.
Rytíř **Hye** m. p. v. r.
Z Nejvyššího nařízení:
Bernard rytíř **Meyer** m. p. v. r.